

POSTANOWIENIE

Konin, dnia 20-01-2016 r.

Sąd Rejonowy w Koninie I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący SSR Michał Jankowski

po rozpoznaniu w dniu 20-01-2016 r. w Koninie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku H U

przy udziale R U

- o podział majątku wspólnego

postanawia

przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne

„Czy przepis art. 386 § 6 ustawy z dnia 17 listopada 1964 roku Kodeks postępowania cywilnego w zakresie w jakim wiąże sąd pierwszej instancji co do oceny prawnej i wskazań co do dalszego postępowania, jest zgodny z art. 183 ust.1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 02-04-1997 r. (Dz.U.1997.78.483; w dalszej części „Konstytucja”)

SSR Michał Jankowski

UZASADNIENIE

Przedstawione pytanie prawne zaistniało w związku z następującym stanem faktycznym.

H U wniosła o podział majątku wspólnego z R U

W trakcie postępowania R U wniósł m.in. o rozliczenie nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny w postaci pieniędzy otrzymanych w ramach rozliczeń spadkowych Na okoliczność dokonanych nakładów Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe. Na podstawie opinii biegłego ustalił wartość poczynionych nakładów na kwotę zł. Przedmiotową kwotę Sąd uwzględnił przy podziale majątku wspólnego. Na skutek apelacji uczestników Sąd Okręgowy uchylił przedmiotowe orzeczenie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

W toku ponownego rozpoznania pełnomocnik R U ponownie wniósł o rozliczenie przedmiotowych nakładów wskazując tym razem, że ich wartość wyniosła sumę zł. Pełnomocnik H U podniósł, że wartość przedmiotowych nakładów została ustalona przez biegłego. Materiał dowodowy nie uległ zmianie w zakresie wysokości rozliczenia żądanych nakładów.

Sąd Rejonowy ponownie prowadząc sprawę po dokonanej analizie i ocenie materiału dowodowego doszedł do przekonania, że wniosku o rozliczenie przedmiotowego nakładu, w tym także wysokości zł. nie należy uwzględnić. Wydał w dniu .12.2014 r. postanowienie częściowe i umotywowował swoje stanowisko w tym zakresie. W uzasadnieniu wskazał, że z uwagi na

podstawę normatywną rozstrzygnięcia nie uwzględnił opinii biegłego dotyczącej wartości dokonanych nakładów.

Na skutek wniesionej apelacji przez uczestnika R U Sąd Okręgowy w Koninie uchylił zaskarżone postanowienie w części dotyczącej oddalenia wniosku R U o rozliczenie nakładów z jego majątku osobistego na majątek wspólny w kwocie zł. pochodzących z rozliczeń majątkowych dotyczących nieruchomości położonej w G i w tym zakresie sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Koninie do dalszego rozpoznania.

W motywach orzeczenie katagorycznie podniósł, że kwota zł. stanowi zgodnie z normą art. 33 pkt 2 kro majątek osobisty R U i jako nakład należy uwzględnić przy wzajemnych rozliczeniach uczestników.

Przepisy kwestionowane przez Sąd oraz mające znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Art. 386 § 6 kpc wskazuje:

Ocena prawna i wskazania co do dalszego postępowania wyrażone w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji wiążą zarówno sąd, któremu sprawa została przekazana, jak i sąd drugiej instancji, przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy nastąpiła zmiana stanu prawnego.

Art. 382 kpc mówi, że:

Sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym.

Art. 398²⁰ kpc brzmi:

Sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. Nie można oprzeć skargi kasacyjnej od orzeczenia wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy.

Art. 390 kpc stanowi, iż:

§ 1. Jeżeli przy rozpoznawaniu apelacji powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sąd może przedstawić to zagadnienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu, odraczając rozpoznanie sprawy. Sąd Najwyższy władny jest przejąć sprawę do rozpoznania albo przekazać zagadnienie do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi tego Sądu.

§ 2. Uchwała Sądu Najwyższego rozstrzygająca zagadnienie prawne wiąże w danej sprawie.

Art. 183 ust.1 Konstytucji, podnosi że:

Sąd Najwyższy sprawuje nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania.

Art. 175 ust. 1 stanowi, iż:

Wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe.

Art. 173 ust. 1 wskazuje, że :

Sądy i Trybunały są władzą odrębną i niezależną od innych władz.

W aktualnym ustawowym stanie prawnym w razie uchylecia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania rozstrzygnięcie sprawy należy do sądu pierwszej instancji, ale sąd ten przy ponownym rozpoznaniu sprawy związany jest oceną prawną i wskazaniem co do dalszego postępowania (art. 386 § 6 k.p.c.). Przyjmuje się, że przedmiotowe rozwiązanie prawne ogranicza swobodę decyzji sądu ponownie rozpoznającego sprawę. Wskazuje się, że dotyczy głównie sądowej władzy (luzu) interpretacyjnej i z tego powodu można mówić o współstosowaniu prawa przez różne sądy bo o wykładni prawa, która stanowi podstawę rozstrzygnięcia, decyduje faktycznie w sposób wiążący sąd powszechny drugiej instancji, a nie sąd wydający orzeczenie.

W myśl art. 183 ust. 1 Konstytucji RP Sąd Najwyższy, choć jest organem powołanym do sprawowania wymiaru sprawiedliwości (art. 175 ust. 1 Konstytucji RP), jednocześnie sprawuje nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania. Sąd Najwyższy dokonuje tego przez rozpoznawanie kasacji i innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne. Uchwały interpretacyjne Sądu Najwyższego nie mają waloru powszechnego obowiązywania – o ile nie uzyskały rangi zasady prawnej, to formalnie wiążą tylko w sprawie, w związku z którą zostały podjęte.

W przypadku skarg kasacyjnych rozpoznawanych przez Sąd Najwyższy, gdy sprawa zostaje przekazana do ponownego rozpoznania, wykładnia prawa dokonana przez Sąd Najwyższy w tej sprawie jest wiążąca dla sądu niższej instancji (art. 398²⁰ k.p.c.). W myśl art. 390 k.p.c., jeżeli przy rozpoznawaniu apelacji powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sąd może przedstawić to zagadnienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu, przy czym uchwała Sądu Najwyższego rozstrzygająca to zagadnienie wiąże w danej sprawie.

Z analizy powyższych unormowań można wyprowadzić wnioski, że zasadniczo konstytucyjny nadzór w zakresie orzekania ma na celu zapewnienie jednolitości orzecznictwa sądownictwa powszechnego i sądownictwa wojskowego. Z art. 173 ust. 1 Konstytucji RP wynika, że nadzór ten i jednolitość orzecznictwa ma stanowić głównie następstwo działań polegających na sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, a więc ma być wykonywany przede wszystkim poprzez rozstrzyganie spraw spornych.

W ocenie Sądu pytającego unormowanie art. 386 § 6 kpc pozostaje w sprzeczności z art. 183 ust. 1 Konstytucji. Tylko, bowiem Sąd Najwyższy może sprawować nadzór judykacyjny ograniczając sądom powszechnym ich luz interpretacyjny przy ponownym rozpoznaniu sprawy lub na skutek podjętej uchwały interpretacyjnej. Służy to do ujednoczenia przez sądy powszechne swej praktyki judykacyjnej w kontekście ujednoczenia tendencji orzeczniczych reprezentowanych w judykatach sądów powszechnych. Pewność prawa to nie tylko postulat kierowany do ustawodawcy, ale także do sądów powszechnych dokonujących wykładni prawa. Potrzeba ochrony interesu ogólnego realizowanego dzięki stabilności i przewidywalności systemu prawa tłumaczy rolę Sądu Najwyższego dostosowania orzecznictwa sądów powszechnych do kierunków wyznaczonych zapadłymi wcześniej rozstrzygnięciami. Taka jednolitość wpływa na zwiększenie pewności prawa, choć nie jest to wartość sama w sobie, zwłaszcza że środkiem do jej osiągnięcia byłoby poświęcenie innych istotnych wartości.

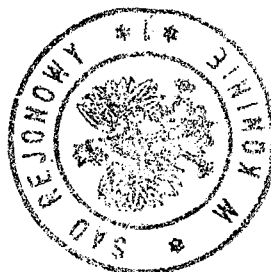
Sądy drugiej instancji wykonujące nadzór judykacyjny, poprzez rozpoznawanie środków odwoławczych nie pełnią takiej roli jaką Konstytucja nadała Sądowi Najwyższemu. Nie może co oczywiste zatem wiązać sądu pierwszej instancji swoją oceną prawną. Treść art. 386 § 6 kpc nie została wskazana w Konstytucji jako wyjątek od zasady sędziowskiej niezawisłości. Przepis art. 386 § 6 kpc funkcjonował w porządku prawnym przed wejściem w życie aktualnej Konstytucji. W istocie

przedmiotowa norma stanowi anachronizm związany z poprzednim porządkiem prawnym i społeczno-politycznym. Nie przystaje do aktualnego porządku konstytucyjnego. Pozostaje ona także w wyraźnej sprzeczności z art. 382 kpc. Konstytucja wprowadziła ograniczenie niezawisłości sędziowskiej, poprzez nakaz wynikający z art. 183 ust.1 Konstytucji nakazujący sędziemu przestrzeganie nadzoru judykacyjnego Sądu Najwyższego. Nadzór judykacyjny wskazany przez Konstytucję przez Sąd Najwyższy nad sądami powszechnymi i wojskowymi powoduje związanie tych sądów wytycznymi Sądu Najwyższego zawartymi w wyrokach kasacyjnych i uchwałach podejmowanych w konkretnych sprawach. Tylko zatem Sąd Najwyższy na podstawie normy rangi konstytucyjnej może ograniczyć sędziowską niezawisłość. Takiego uprawnienia nie przyznano sądom drugiej instancji.

Zdaniem Sądu pytającego ingerencja w sędziowską niezawisłość musi mieć podstawę konstytucyjną o ściśle określonych przesłankach tak jak wskazano w art. 183 ust.1 Konstytucji. Sąd i sędzia nie może być związany poglądami innych sądów /poza Sądem Najwyższym zgodnie z brzmieniem przywołanej normy konstytucyjnej/ i sędziów poza jedynym konstytucyjnym wyjątkiem. Zasada niezawisłości odnosi się do wszystkich działań sędziego związanych z zarządzaniem procesem orzekania oraz podejmowanych w związku z procesem orzekania. Sędzia powinien mieć zagwarantowaną swobodę podejmowania decyzji niezależnie od etapu postępowania. W przedmiotowej sprawie narzucono sądowi i sędziemu rozstrzygnięcie nie tylko wbrew jego sumieniu, ale także wbrew postanowieniom Konstytucji. Sąd nie ma możliwości przeprowadzenia postępowania dowodowego, a jest związany błędnym orzeczeniem sądu drugiej instancji.

Wyjaśnienie, w jakim zakresie odpowiedź na pytanie prawne może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało postawione:

Zarówno Sąd Rejonowy jak i kolejny skład orzekający sądu drugiej instancji związany jest dokonany przez Sąd Okręgowy ustaleniem co do konieczności rozliczenia kwoty zł. Nie ma tutaj żadnego marginesu na dokonanie odmiennej oceny faktycznej i prawnej co do wysokości, jak i zasady. Materiał dowodowy sprawy zaś wskazuje, że wysokość tych nakładów poniesionych przez R U to kwota zł. Przyjęcie nawet przybliżonej wartości pozostałych składników majątkowych uczestników ustalonych poprzednio przez sądy orzekające, spowoduje, że wnioskodawczyni H U nie uzyska żadnej spłaty od R U , ale co więcej będzie zobligowana do zapłaty na rzecz uczestnika stosownej sumy. Jeżeli zaś Trybunał Konstytucyjny stwierdzi niekonstytucyjność przedmiotowych norm zakwestionowanych przez pytający sąd, rozstrzygnięcie nie doprowadzi do faktycznego poszkodowania wnioskodawczyni H U wydanym przez sąd orzeczeniem. Tym samym Sądowi Rejonowemu przywróci się możliwość sprawowania władzy sądowniczej, a z tym obowiązkiem Sądu wiąże się ściśle prawo obywatelskie do znalezienia przed sądem ochrony dla swoich naruszonych praw. Mając na uwadze powyższe orzec należało jak w sentencji.

SSR Michał Jankowski

Za zgodność z oryginałem
świadczy Kłownik Sekretariatu
z upoważnieniem Starszy Sekretarz Sądowy
Jolanta Monkowska
106)